

Novo življenje zavrženega

V Galeriji Ivana Groharja bo od danes naprej odprta Trenutna razstava. Z več kot štiridesetimi deli se predstavlja sodobni vizualni umetnik iz Kranja Andrej Štular. Trenutke za ogled razstave si bo mogoče vzeti tja do sredine maja.

Igor Kavčič

Ker dandanes zaradi znanih razmer marsikaj postavljamo v kontekst trenutnega, kar na neki način relativizira tudi dimenzijo časa, torej začnimo na koncu. Izbrana dela iz različnih ustvarjalnih obdobij predstavljajo Andreja Štularja znotraj domače umetniške scene kot enega najbolj individualnih, ekspresivnih, drznih, a hkrati tudi prepoznavnih multimedijskih avtorjev. Tako zapiše kurator razstave Boštjan Soklič iz Loškega muzeja, ki vsestranskega kranjskega ustvarjalca, ta v Škofji Loki tokrat prvič samostojno razstavlja, hkrati označi za neke vrste avantgardnega ekspresionista.

Namreč: »Eden njegovih uveljavljenih umetniških postopkov je reciklaža. Odpadni materiali so gradniki njegovih likovnih del. Tu se soočimo z moralno dilemo, kaj nam predstavljajo odpadki in kakšna je sploh njihova vloga v zgodovini človeške civilizacije, še posebej v aktualnem času. Razstava nam s tem odpira tudi etična vprašanja. Štular nima zadržka uporabiti nekaj, kar je bilo nekoč že zavrženo,« pojasnjuje Soklič; da se s tem vrača h koreninam avantgardne umetnosti, k 'izmom' iz prve polovice prejšnjega stoletja. »Spomnimo se Marcla Duchampa, ki je pisoar obrnil naokrog in ga instaliral v galerijo. Tako Štular preko tehnik kolaža in asemblaža odpadlim materialom namenja novo funkcijo, jih postavlja v galerijski prostor, kjer zaživijo na novo kot polnokrvna umetniška dela.

Andrej Štular in Moška figura / Foto: Igor Kavčič

Štular razmišlja kot Duchamp – to ni umetnost za puriste, to ni umetnost, ki bi bila paša za oči, ampak je animacija za duha.« Vsaka izmed tovrstnih umetnin s seboj nosi zgodbo.

A preden prisluhnemo zgodbam nekaterih razstavljenih del, osvetli-

mo del razstave, v katerem se Štular predstavlja s svojim ilustratorskim delom. Tu gre predvsem za dve knjižni izdaji, slikanici Bežimo, svet se podira in Medved, ki ju je ilustriral z domiselnimi kompozicijami, ki jih je v maniri kolaža sestavil iz najdenih

predmetov (kamnov, železa, kosov lesa, draperij, zarjavelih ključev ...) Tu so tudi ilustracije za plakate Sobotnih matinej v Prešernovem gledališču in nekaj akrilnih slik, ki že po naraciji prav tako vsebujejo elemente ilustracije in prav tako stripa. Ob kipcih človeške ribice, kurenta in Morane, ki jih je pripravil za projekt Stripburgerja Pozdravi iz Striponije, v zadnjem prostoru galerije izstopa še prostorska postavitve z naslovom Moška figura. »To je transportni voziček, najden v nekem degradiranem industrijskem okolju. Že sam po sebi je bil videti kot neka figura, za festival Svetlobna gverila sem tako le minimalno posegel vanj s svetlobnimi telesi ter tako poudaril njegovo obliko – glavo, ude ...« pojasni vodnik po Trenutni razstavi in predstavi še deli, lahko bi rekli diptih, z naslovom Satelitski posnetek in Povečava. Gre za tako rekoč »ready made« deli, pri katerih lahko zaznamo za avtorja tako značilen pristop z obilo ironije oziroma črne humorja.

Ko si ogledujeva najbolj izpostavljeno steno galerije, ne moreva mimo svežnja zlepljenih uličnih plakatov na steni. »Ko sem bil pred leti na umetniški rezidenci v Berlinu, sem na steni zasledil debele plasti plakatov, zalepljenih eden čez drugega, kar najbrž govori tudi o tamkajšnji bogati kulturni sceni. No, mene je impresionirala njihova debelina, ki se je nagibala v tretjo dimenzijo. Spojil sem dva, tri kose teh plakatov skupaj, jim namestil armaturo, ki kompozicijo drži na steni, in delo je tako poleg višine in širine dobilo še tretjo dimenzijo – globino.«

Na podoben način Štular nov pomen najde v kartonu, ki je namenjen embalaži in postane nevreden takoj, ko ga prinesemo iz trgovine. Gre za aktualno serijo z naslovom Fragile (Lomljivo). »Na eni od razstav sem v bogatejši okvir postavil kos kartona z napisom Fragile. Delo je obiskovalce še posebej navdušilo, zato sem jih naredil še nekaj, lahko bi rekel, da zdaj celo preraščajo v serijo. Predvsem iščem različne tipografije napisa na različnih podlagah, jih vstavim v okvir in jih tako postavim v galerijski kontekst ter jim s tem dam novo vrednost.«

Tu je še serija slik, ki so najdene, kupljene, dobljene na boljših trgih, odpadnih deponijah in podobno. Deloma ožgano sliko je sogovornik pred mnogimi leti našel v eni od sob razpadajočega bivšega hotela Jelen v Kranju. »Takrat je na Balkanu še trajala kriza, zato sem jo naslovil Bosna. Na njej je anonimna demolirana krajina, gozdovi, ki jih je nekoč vzel ogenj ... Z minimalno intervencijo sem dobil veliko sporočilnost.« Ob tem pripoveduje zgodbo podobne dekorativne slike z naslovom Free As a Wind (Svoboden kot veter). Gre za dekorativno sliko, kakršno je moč tudi kupiti v trgovskem centru. »Omenjena slika je obledela, samo konji nekako izstopajo z nje. S šablono sem čez celotno sliko izrisal ameriško zastavo, iz katere zdaj konji bežijo ven. Sliki je naslov Afganistan in spominja na takratno krizo v tem delu sveta,« pojasnjuje Štular,

Ujeti čas nadzoruje Trenutno razstavo.

Fragile (Lomljivo) ponovno v središču pozornosti

ki v prazno pokrajino slike, ki jo je nekdo zavrgel, zapiše Society (Družba) in s to anonimno dolino odslika našo družbo.

S sliko, ki spominja na delo Pabla Picassa, se umetnik sprašuje o vrednosti nekega umetniškega dela. »Če si ne moreš privoščiti Picassove slike, narediš kopijo. Z njegovim prevelikim podpisom ga dodatno ironiziram, moja intervencija v sliko pa je obliž čez oko dame, ker ji je očitno nekaj padlo vanj.«

Sredi prostora vse skupaj nadzoruje ura (z narobe časom) v nakupovalni košarici. »Čeprav ura kaže narobe, nas opozarja, da čas vendarle teče, ne glede na to, ali je epidemija ali ne, so galerije odprte ali zaprte, si je razstavo mogoče ogledati ali ne. Poigral sem se z naslovom Trenutna razstava, saj je bila ta pretekli teden zaprta, če bomo imeli srečo, bo mogoče spet odprta, a ne vemo kdaj. Gre za dimenzijo časa, ta pa je precej relativen.«